

A HÉT KÉRDÉSE

Déli szomszédunkban, Jugoszláviában már hónapok óta tart a válság. Az Európai Közösség békéltető kísérletei mind ez ideig kudarcba fulladtak, ma úgy látszik, Európában nincs olyan hatalmi erő, amely véget vehetne a háborúskodásnak és szavatolhatná a békét. A válság Magyarországot is érinti, az ország délnyugati részén, Baranyában már több ezerre tehető a menekültek száma. A hét elején szabadkai megbeszélései után Antall József miniszterelnök Szegeden szlovén és horvát politikusokkal találkozott.

Mit jelent a jugoszláv polgárháború a szegediek számára?

Németh Gábor

(21 éves, főiskolai hallgató): – Nekünk, magyaroknak elsősorban a jugoszláviai magyar kisebbségért kell kiállnunk. Természetesen Európa biztonsága is nagyon fontos, de úgy vélem, ezt a nagyhatalmak szavatolhatják. A magyar külpolitikát a túlzott akarás jellemzi. A miniszterelnök a héten tárgyalt a jugoszláv államelnökkel, horvát, illetve szlovén vezetőkkel. A szerbek kimaradtak ezért megsértődtek. Nem tudom, miért kellett elsielni ezt a megbeszélésorozatot. Sajnos, olyan régióban élünk, hogy nem tudunk

egyszerre többfelé is „jó” lenni. Éppen ezért nagyon fontos, hogy semlegesek maradjunk. Szeged hármas határszakasz mentén fekszik, a polgárháborús térségben a béke szigetét alkotja, ezért mindenképpen alkalmas helyszín a tárgyalások rendezésére.

Gradiskai Tivadarné:

– Szörnyű, hogy a mai időben ez megtörténhet, hogy ártatlan embereket ölnek meg, elzavarják őket az otthonaikból. Nem hiszem, hogy Jugoszlávia megmarad egységes országnak, ott is ki fogják vni szabadságukat az emberek éppúgy, mint a Baltikumban. Bizom benne, hogy a bécsi tárgyalások sikerrel járnak majd, bár az ember állandóan azt hallja, hogy már megszületett a megoldás. Lehet, hogy Szegedet is sújtani fogja a menekülthullám. Én, amíg helyem van, szívesen adok a menekülteknek, azt hiszem, minden jóakarató ember így fog ehhez viszonyulni. Én is egy életet dolgoztam azért, hogy az unokáimnak legyen hol lehajtani a fejüket. Ha most az én házamba is belőnének, én sem bírnám ki.

Túri Kiss Zsolt

(20 éves, joghallgató): – 1919 óta Jugoszláviában a tagköztársaságok között óriási különbségek vannak kulturális, gazdasági, politikai téren egyaránt. Minden köztársaság tudja, a széthullás elkerülhetetlen, s mindenki igyekszik menteni, ami menthető. Attól tartok, arra a kérdésre, hogy ki fog itt rendet csinálni, senki sem tud válaszolni. Valószínű, hogy Jugoszláviának magának kell megoldania a válságot. Magyarország szerepe annyi lehet, hogy megpróbálunk közvetíteni, ami igen nehéz feladat, hisz felfokozott indulatok dúlnak a Balkánon. Jugoszláviát óriási gazdasági veszteségek is érik a turizmusból származó bevételek elmaradása miatt. Csak remélni lehet, hogy nem fajul odáig a helyzet, mint ahogy azt a jugoszláv vicc is mondja: „Nem lehet igazi polgárháború, mert addig éhen halunk”.

PÁL TAMÁS

Cigányklánok szerveződnek?

A cigányszervezetek közötti rivalizálás talán még erősebb, mint az egyes pártok, sőt, a szétesett, darabjaira szakadt pártok részecskéi között. Az Árnok a politikában – Ellenzéki cigányok címmel közel-múltban megjelent riportunkra a következőképpen reagált a szegedi cigányönkormányzat elnöke, dr. Szirtesi Zoltán és férje, dr. Szirtesi Zoltán tanácsadó, aki egyben a délkelet-magyarországi cigányönkormányzatok uniójának vezetője.

Sz. Z.: – Ha a cigányüggyel nem foglalkozom, én akkor is orvos vagyok – számomra nem egzisztenciális kérdés a politika, tudniillik nem kapok érte egy fillért sem. Magyarországon a cigánypolitika sajnos megélhetési forrássá vált. A kormányzat egy 81 millió forintot alapból adogolja a pénzt cigány-politikai szervezetek létrehozására. Ezzel úgy megosztották a magyarországi cigányságot, mint sehol a világon. Talán nem volt szándékos, de a következők tragikus: 61 szervezet alakult. A 11 fős létszám-minimum kiállítására már egy család is képes lehet. Klánok szerveződnek: nyugati személgépkocsit vásárolnak, de telik belőle a kocsmái politikázásra is. Tulajdonképpen sajnálom őket: egyszer majd el kell számolniuk ezzel a pénzzel. Csupán két-három olyan szervezet van, amelyet tiszteletben tartok, például a Phralipe. A többieket megbolondította a lehetőség és a pénz. Politikai szervezeteket nem lehet két-három osztállyal vezetni. Az is baj, hogy nem szükséges erkölcsi bizonyítvány a feladat ellátásához.

Sz. Z.-né: – Mi nem ugrunk, nem politizálunk, nincs szereplési mániánk; nem érünk rá – dolgozunk: járjuk a telepeket, segítünk ahol tudunk, a gyerekeket óvodába viszük, gondoskodunk a békéről, igyekszünk megelőzni, elismítani a cigány-magyar konfliktusokat is. Nincs időnk televíziós beszélgetésekre, a szegedi cigányok érdekvédelmi és -képviseleti szerve vagyunk – nem valaki vagy valami ellenében alakultunk meg. A szegedi önkormányzatot sem zavarja, ha új pártok keletkeznek – bennünket sem. De ne mőszeröljanak másokat, járjanak

inkább becsületesen dolgozni, menjenek testvéreik közé, oktassák őket a kultúrára. Jómagam családsegítőként az angol WC használatára, a modern lakás berendezésére, függönyvarrásra és egyebekre oktattam őket. Egy generáció nőtt fel a kezem alatt, ha gyerek születik, még ma is elhozzák bemutatni. Rengeteg, legalább 30-40, munkahelyet tartalmazó listát adtam a kezükbe, hogy helyeskedjenek el. Mert Szegeden még nem olyan borzasztó a helyzet: a szakmunkások és a diplomások könnyen állás nélkül maradnak ugyan, de a segédmunkás, utcaseprő stb. foglalkozások még úzhetők. Túzzenek hát értelmes programot zászlójukra, ne a Szirtesi házaspár piszkálását.

Sz. Z.: – Amikor '89 tavaszán az Országos Cigánytanács vezetői posztjáról lemondtam, úgy döntöttem, a cigányönkormányzatiság megteremtéséért fogok dolgozni, hogy megvédjem a magyarországi cigányokat a különböző pártok manipulációjától, hogy ne tudják bekebelezni népünket. Nem köteleztük el magukat egyetlen politikai szervezetnek sem, de szívesen együttműködünk, ha a cigányönkormányzatot tiszteletben tartják.

Sz. Z.-né: – Érdekképviselet választottak a dorozsmai és a Csepres sori cigányok: a vajdájukat. A reptériek, a kereskedők, a lókupecsek, a munkások mind ugyanezt tették – törekedve, hogy ezek az emberek feldhettelenek legyenek. A vezetőség pedig engem választott elnöké. Most a szegedi közgyűlésben képviselem a cigányságot.

Sz. Z.: – A három nagy törzset, az oláhot, a kárpáit és a beast még senkinek sem sikerült tárgyalóasztalhoz ültetni s együttműködésre készíteni – én meg tettem. S ekkor az MCDSZ a telepeken tagfelvételi kérelmi aláírásokat gyűjtött, segély- és lakáskitálási papírosoknak hazudva az íveket. Szaladtak is hozzá: doktor úr, becsaptak bennünket!

Sz. Z.-né: – Félreértésben van ez a szervezet a Családsegítő Központot illetően is. Évek óta küzdöttem érte, mert eddig csak cigánycsalád-segítés volt, a magyarokat – hivatalosan –

nem pátyolgatta senki. Ebben a központban csakis szakemberek dolgozhatnak: szociológusok, orvosok, pedagógusok. Nem cigánykodni – hivatalokban, bíróságokon stb. kell eljárni. Analfabéták ezt nem tehetik.

Sz. Z.: – Egyenlő lehetőségeket szeretnénk, megőrizve cigány

önazonosságunkat. Már Béri-Balogh Ádám felajánlotta kardját Rákóczi-nak, Kossuth idején cigány nemzetőrséget alakítottak. Mi is tudjuk, ahogyan őseink: ha a magyarság szabad és független, akkor mi is szabadok és függetlenek leszünk.

Ó. J.

Botos Katalin Szegeden

„Kónya tanulmányát nem olvastam”

Udvariasan, de eltessékelték a sajtó képviselőit a Magyar Demokrata Fórum tegnapi megyei összejöveteléről. A kormány tagja, a pénz és gazdasági ügyek szakértője, Botos Katalin előadását nem a nyilvánosságnak szánta, hanem párttaggyűlési tájékoztatónak. Az újságírók kérdéseire késő este válaszolt a miniszterasszony és két országgyűlési képviselő.

„Nincs szó a nyilvánosság korlátozásáról, az MDF-tagság véleményét akartam megismerni olyan kérdésekről is, melyekkel kapcsolatosan a médiákban erős a kritikai hang, pedig az emberekben a bizakodás a domináns” – jelentette ki kérdésünkre válaszolva Botos Katalin. „Az előadásomban elhangzottak döntő hányada publikus, más fórumokon már elmondtam. A többi viszont csak azokra tartozott, akik erre a posztra tettek.”

Az MDF azért tart országsszerte megyei gyűléseket – mondta Póda Jenő szegedi honatyja –, hogy a tagság véleményét megismerve erőt gyűjtson a most induló politikai évadra. A megyei rendezvényen – melyen a szervezők szerint 200-300 párttag vett részt – a jogos kritika mellett a vendég úgy kommentálta: „van, aki a politikának, van, aki a politikából él”, s mintha ez utóbbiból lenne több, a közért egyre kevesebben tesznek önzetlenül. Majd Botos Katalin előadásának lényegét úgy summázták a sajtótájékoztatón, hogy kiderült, mit kell azért tenni, hogy mindenki számára kézzelfoghatóvá váljék a makrogazdaság szintjén tapasztalható sok-sok biztató

jel. „Optimistának, de nem kincstári optimistának tekintem magam” – mondta. Szerinte el kell felejtetni a régi reflexet: „az állam mindent megold”. Az emberek segítségének egymáson a szolidaritás jegyében. A társadalmi béke nem érhető el úgy, hogy az érdekvédelmi szervezetek nyomást gyakorolnak a kormányra.

Tervezik-e a kormány átalakítását? – kérdezték a párttagok. A miniszterasszony válasza: „nincs erről tudomásom”. Az igazságtételt sürgették a megjelentek, de csakis az előző rendszer elnyomó funkciójában közreműködők kiváltságainak elvételéről nem pedig megtorlásról lehet szó – hangsúlyozta a szegedi képviselő. A honatyák most többek között azt az útravalót kapták, hogy ösztönözzék: mielőbb vizsgálják fölül a korábbi párt és egyéb „mozgalmárokat” kordedvezményes és egyéb nyugdíjainak jogosságát. A Justiciatervet „újramelegítő” Kónya-tanulmányt Botos Katalin nem olvasta, így kérdéseinkre Póda Jenő reagált. Megtudtuk, hogy az Országgyűlés őszi ülészakát előkészítő frakcióülés vitaindítójának szánták ezt a huszonegy oldalas szöveget, de megtárgyalni nem tudták. Így annak részletes elemzésére most nem vállalkozott a képviselő úr, néhány nap múlva ad interjút lapunknak. Csúrka árulókat keres az MDF-ben, de ez nem lehet azonos egy „belső tisztogatással”.

ÚJSÁSZI ILONA

Szovjetunió – a működés módszertana (6.)

A keresztapa megsértődik

Egy 19. századi orosz gondolkodó hosszasan fejtegette annak okát, miért nem alakult ki Oroszországban a lovagrendek intézménye. Az erdők a mainál sűrűbbek voltak, a társadalom megosztott, a rendőrséget akkoriban még nem találták ki. Miért ne állhattak volna össze néhányan a gazdagabbak közül, hogy lovagi várat emeljenek. A többi jött volna magától. Saját törvények, melyeket lehetett volna a lovagiaság szabályainak nevezni, az egyház segítsége, hogy később nagy ügyek szolgálatába állíthassa őket. De minden másképpen alakult. Lovagok, azaz bogatirjok Oroszországban csak a kereszténység előtt léteztek. Utána csak bandák és útonálló, akikből mára is maradt bőven.

nyújtanak egymásnak, hogy összefogásukkal visszaszorítsák az alvilág rémuralmát.

A hrucsovi olvadás reményteléssel a társadalmat. Nyikita Szergejevics a televízióban jelenti be: hamarosan az ország utolsó bűnözőjével fog kezdet a nyilvánosság előtt. Azóta a bűnözés aránya közel 500 százalékkal nőtt.

A brezsnyevi pangás reménytelensége, a nyomorúságos körülmények, a szórakozási lehetőségek teljes hiánya és a szervezett ifjúsági mozgalmak abszurdig menő infantilizmusa új mitosz születését segítette elő a fiatalok körében. Ekkor kezd példaképpé válni a hagyományos orosz alvilág egyik kulcsfigurája, a blatnoj, a saját törvényei szerint élő, a társadalomból önként kivonuló profi bűnöző. De lehet-e ezen csodálkozni? Miért kellene az ifjúságnak a blatnoj helyett azt a hatalmat választani, amelyik intézményesíti a besugást. Az alvilág körében kialakult értékrend szerint ez számít a legnagyobb bűnnek.

A bandákba szerveződő fiatalok a hamis romantika mellett az önmegvalósítás és a fennálló rendszerrel szembeni tiltakozás egyik lehetséges útját is megtalálják. Kazanyban még 1989-ben is közel 70, fiatalokból álló banda tartotta rettegésben a várost. Azután a nyíltszini, gyakran gyilkossággal végződő összecsapások elmaradnak. A gyerekcsoportok fölötti

ellenőrzést átveszik a felnőt bűnözők. Az ország új szóval és a mögötte levő tartalommal ismerkedik: a reketel (az angol racket-ből, melynek egyik jelentése, tisztességtelen pénzkereset, beosztás). Nemcsak a kifejezést, de a módszert is a húszas évek Amerikájából importálják. A zsarolók pénzt követelnek az alig lábrakapó vállalkozóktól, cserébe szervezett védelmet ígérnek. Ha valaki nem fizet, nagyon hamar pórul jár. Sorra gyulladnak ki az újonnan nyílt moszkvai hagulatós kávéházak. Éjszakánként fegyverropogás veri fel a város csendjét. A rendőrség nem mozdul, hiszen tudja: most folyik a harc a területek felosztásáért. A piszkos munkát legtöbbször a bandákba szerveződött fiatalokkal végzik el.

Sokan gondolják úgy a Szovjetunióban, hogy a magántulajdon újbóli megjelenésével valamint a teljes egészében korrumpálódott kommunista párt, illetve tanácsis szisztema megszűnésével a sokat emlegetett maffia visszaszorul. Fiatal, különböző vállalkozásokba kezdett mérműbarátunk mondja: „Ha nem lehet zsarolni a vagyonát titkoló „rejtőzködő” milliomosokat, ha nem lesz biztos fedezék a sötét ügyek lebonyolításához, a reket elvészíti létjogosultságát”. Csakhogy a maffia nem egy különálló, a nemzet testén élősködő szervezet, hanem az az árnyékgazdaság, amelyik az utóbbi években

igazából az egyedüli mozgatórugója a termelésnek, az elosztásnak. A keresztapák nemcsak a pártvezetőket, de a gazdaság irányítóit – és a piacon keresztül a kisembereket – is kezükben tartják.

Van egy orosz közmondás. Jobb egyszer meglátni, mint százszor meghallani. Nekünk szerencsénk volt személyesen megtapasztalni e népi bölcsesség igazát.

Elutazásunk éjszakáján vendégségbe hívnak. A máskor kilenczór záró éttermet készségesen kinyitják, csak mi vagyunk az óriási teremben. A keresztapa, aki testvérenek szólítja embereit, hidegdlakat, vodkát és konyakot hozat. A puccs leverése után vagyunk, az álarok lehullanak. Az asztalt egy kommunista képviselő, néhány tudósító, bikanyakú gorillák és mi üljük körbe. A beszélgetés nem akar elindulni, azután a keresztapa hirtelen változik embereivel. A pincérek félreérik a helyzetet és ki akarnak tenni bennünket. Az asztalnál ülő egyik férfi, köteg dollárt vesz elő. Meglebegeti, jelezve, hogy maradni szeretnénk. Nagy hibát követ el. A közben váratlanul ismét megjelenő főnök megsértődik. Csak nem gondolják róla, hogy nem tudja elintézni ezt a piti ügyet? Kiemeli a férfit a székből. Ezután már úgy peregnék az események, mint egy rossz, giccses amerikai gengszterfilmben. Az első ütéstől a férfi ráesik az asztalra, lassan feltápászkodna, de ököllel kap meg kettőt. Világos ingjét elborítja a vér. A vacsora folytatódik.

Éjfél után az egyik sugárúton száguldnak kilencvennél nagyobb sebességgel. Mi ketten a „vezérokocsiban”, jobbról és balról fél méterrel hátrább egy-egy testőrökkel teli Volga. A klán gondoskodik hazaszállításunkról. Hiába, a vendégszeretethez itt legalább olyan hagyományai vannak, mint a bűnözésnek.

TÓTH SZERGEI, KOVÁCS ANDRÁS

A Délmagyarország kiküldött munkatársainak ukrain riportját támogatták:
GABODESSZA Első Magyar-Ukrán Termelési és Kereskedelmi Kft.
(Szeged, Hajnóci u. 18.)
és a VOLÁNSPORT KFT. AUTÓKÖLCSÖNZŐ
(Forrás Gyógyúdlő Szeged, Gyapjas Pál u. 16-24.)